

CD KLASSIEK

Dodenofficie
Tomás Luis de Victoria

Het overlijden van een vorst leidde vaak tot knappe religieuze muziek. Neem nu dit 'dodenofficie' van de hand van Pater Tomás Luis de Victoria (1548-1611), de grote componist die zowel een Spaanse Romein als Romeinse Spanjaard kan worden genoemd. De heldere expressiviteit van zijn religieuze muziek past ook meteen in de *nova prattica*, die toen in Italië tot bloei kwam. De Victoria was geen overgangsfiguur, maar een van de allergrootste componisten uit zijn tijd.

De opdracht om de muziek te leveren voor de diverse plechtigheden naar aanleiding van het overlijden van keizerin Maria, de zus van de Spaanse koning Filips II en weduwe van Maximiliaan II, keizer van het Heilig Roomse Rijk, was er voor de componist geen zoals een ander. De Victoria was immers haar persoonlijke kapelaan en *maestro de capella* in het convent van de ongeschoeide karmelietessen in Madrid, waar de weduwe zich met een dochter had teruggetrokken in een zelfgekozen isolement. De keizerin, de moeder van 'onze' aartshertog Albrecht, overleed op 26 februari 1603 en werd drie dagen later begraven.

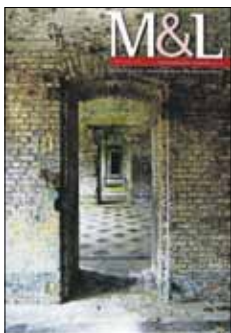
Een kleine drie weken nadien werd een wake gehouden in het klooster: een dodenofficie (verspers, completen, metten en lauden), gevolgd door drie votiefmissen, waarvan de laatste de *Missa pro defunctis* was. Weer een maand later vond dan de staatsbegrafenis in de jezuïetenkerk plaats, waarbij de hele hofhouding aanwezig was.

Somptueuze muziek moest er klinken, een keizerin waardig, zodat het niet verwondert dat de componist al in 1605 zijn muziek uitgaf. Naar verluidt beschouwde hij die zelf als een 'zwanenzang', al zal De Victoria daarbij wellicht niet gedacht hebben dat het ook zijn eigen zwanenzang zou worden. Hij overleed in 1611 en hoewel hij nog muziek schreef in zijn laatste levensjaren, was Maria's dodenofficie het laatste dat hij zelf liet publiceren.

Zoals gebruikelijk is de uitvoering van het Collegium Vocale Gent onder leiding van Philippe Herreweghe loepzuiver en de perfectie zelve. De moeilijkste passages worden met glans genomen en de bijzondere geluidskwaliteit van deze verbluffende muziek raakt de luisteraar intens. Herreweghes opname wordt ongetwijfeld de referentievorsie voor vele jaren. (JC)

Tomás Luis de Victoria, *Officium Defunctorum*, door het Collegium Vocale Gent onder leiding van Philippe Herreweghe, PHI (distributie Outhere), LPH 00, 23,50 euro.

TIJDSCHRIFT

Geheimzinnige doopvont
M&L

In onze Vlaamse parochiekerken schuilen nog steeds niet-ontdekte kunstwerken die een mysterieus verleden met zich meedragen. Gelukkig onttraft *M&L*, het tweemaandelijks tijdschrift voor onroerend erfgoed, in zowat elk nummer een van deze werken of gebouwen.

In de parochiekerk van het Vlaams-Brabantse Werchter bevindt zich een heel oude doopvont. Het is het oudst bewaarde liturgische meubel van de kerk. Het is ook niet zomaar een doopvont, maar een tot een bekken 'omgebouwd' Romeins kapiteel

(de top van een pilaar) in wit marmer. Onderzoek toont aan dat de stijl (versieringen met acanthusbladeren) overeenstemt met die van de Antonijnse periode (138-192). Het marmer stamt uit een Italiaanse steengroeve, de zuil maakte wellicht deel uit van een Romeins monument in Italië.

Hoe het fragment in Werchter belandde, weten we niet. *M&L* situeert de omvorming tot doopvont in het derde kwart van de twaalfde eeuw. Het was toen blijkbaar niet ongebruikelijk om resten uit de oudheid om te vormen tot liturgische voorwerpen zoals wijwatervaten.

Het mei/juni-nummer gaat daarnaast ook uitgebreid in op een actuele zaak van herbestemming van kerken en diept het dossier van de Sint-Jozef-Arbeider in Vosselaar op. (EDS)

Een los nummer van *M&L* kost 7 euro. Meer weten? Surf naar www.menl.be.

BOEK FICTIE

Over de grenzen van tijd
Jan Van Raemdonck

Jan Van Raemdonck bracht een bezoek aan Madame Tussauds in Amsterdam en vond er de wasen beelden van Rembrandt, Vincent van Gogh en Anne Frank. Elkaar ontmoeten, deden ze nooit, deze drie Bekende Nederlanders. Van Raemdonck laat ze toch in gesprek gaan. De nieuwsgierigheid van de jeugdige Anne Frank

doet de oude Rembrandt soms de wenkbrauwen fronsen, maar ze laat zich niet van de wijs brengen en blijft levensvragen stellen waarmee iedereen worstelt. Over het verlies van geliefden of het onbegrip van tijdgenoten.

Ook Van Gogh neemt deel aan de gesprekken. Al werkt zijn ikerichtheid Rembrandt wel eens op de zenuwen. Toch zit ook Van Gogh met enkele prangende vragen over het korte leven van Anne en hoe ze die vreselijke tijd in het Achterhuis en later tijdens de deportatie een plaats kon geven. Geloven wordt hier niet uit de weg gegaan.

Van Raemdoncks bezoek aan Tussauds doet de lezer nadenken over leven en geloof, over vergeven en hopen. Anne blijft haar levensvragen afvuren op de twee schilders: „Zou het kunnen dat elk mens een schat aan waarden meekrijgt, die heel verschillend kan zijn van die van een andere mens? Zou het kunnen dat je die schat toch enigszins

kunt afwegen tegenover een geheel van goede en kwade dingen, geldig voor alle tijden en alle maatschappijen?”

De auteur zoekt daarop in de ervaringen van de drie personages antwoorden die ons naar de diepere kern van het leven doen zoeken. Misschien kijken we, na het lezen van dit boek, met andere ogen naar hun werk en leven. Of vinden we antwoorden op vragen die opduiken als we het Achterhuis bezoeken. (TH)

Jan Van Raemdonck, *Amsterdamse trialogen. Rembrandt, Vincent van Gogh en Anne Frank over leven en geloof*, Gopher, Amsterdam, 2011, 167 blz., 16,00 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Oorlog op zee
Peter Philips

De Eerste Wereldoorlog speelde zich in ons land niet alleen in de loopgraven van de frontstreek af, maar ook op zee. Maritiem journalist Freddy Philips onttraft dat verhaal in een knap geïllustreerd boek. Ook de heldendaden van de vissers en de

rol van onze havens en binnenwateren komen uitgebreid aan bod.

Toen het Duitse leger de Belgische kust bereikte, trof het de havens van Oostende en Zeebrugge haast leeg aan. De Nederlanders, die tijdens de oorlog neutraal bleven, sloten op hun beurt de Westerschelde af voor alle militaire schepen en transporten. De Duitsers wilden ook beslag leggen op de vaarwateren naar Congo, om na de oorlog hun koloniale rijk te kunnen uitbreiden met Belgisch Congo.

Bijzonder gedetailleerd gaat de publicatie in op het wedervaren van het Belgische zeezeven tijdens de grote wereldbrand. In bijlage neemt Philips lijsten op van Belgische schepen en rederijen, van vissersschepen die door oorlogsdaden tussen 1914 en 1919

verloren gingen en een inventaris van schepen die door het verdrag van Versailles aan België werden toegewezen als compensatie voor de oorlogsschade. Duistland moest niet alleen oorlogsschepen afstaan, maar ook koopvaardijsschepen. België zou er vijftig krijgen, maar Duitsland verdraagde opzettelijk de overdracht. (EDS)

Freddy Philips, *14-18 op zee. Belgische schepen en zeelui tijdens de Grote Oorlog*, Lannoo, 2013, 208 blz., 29,99 euro.

BOEK FICTIE

Onheilspellend sprookje
Verrept & De Bruyckere

Schijnbaar eenvoudige en gevoelige verhalen, daarvoor staat auteur en illustrator Paul Verrept bekend. Denk maar aan de theatertekst *Porselein*, waarin een jongen door zijn moeder wordt opgesloten in een donkere kamer om hem te beschermen tegen alle mogelijke malheuren.

Is dit geen te donker onderwerp voor kinderen? Paul Verrept kan gevoelige verhalen zo vertellen dat ook de enge en verdrietige passages geschikt zijn voor jonge oren en harten. Maar het mag bij Verrept ook grappig zijn, of tragikomisch,

zoals in de verhalen over Mijnheertje Kokhals.

Zijn nieuwste boek(je) is ook weer zo'n gevoelig en filosofisch verhaal, een sprookje eigenlijk, dit keer voor volwassenen. Heel bijzonder aan *De koningin zonder land* is dat de auteur, die zelf toch ook grafisch kunstenaar is, koos voor tekeningen van Berline De Bruyckere als illustratie.

Inderdaad, dé Berline De Bruyckere, de internationaal geroemde kunstenaar die onlangs nog tekende voor het Belgisch paviljoen tijdens de Biënnale van Venetië. Haar tekeningen drukken perfect de subtiel balans uit tussen weerbaarheid en kwetsbaarheid, die Verrept oproept. Verrept schreef het verhaal overigens in opdracht van muziektheater Transparant, dat er een opera van wil maken met als regisseur Wouter Van Looy en met muziek van Wim Henderickx. Het werk gaat eind januari 2014 in première in de Opera Gent.

Het sprookje over de koningin zonder land begint donker. Het koningspaar moet vluchten voor een klimaatramp. Onderweg wordt hun dochter geboren, die zal opgroeien met enkel herinneringen aan vervlogen tijden. Ze zweeft, leeft in een andere

wereld. Elk normaal menselijk contact is onmogelijk. De prinses ontwikkelt dan ook de bizarre gewoonte om nooit een voet op de grond te zetten, maar zich desnoods op stelten te verplaatsen.

Zal ze die vloek ooit doorbreken? Is er voor haar een prins op het witte paard die haar wakker kust uit de droom, die haar maakt tot een mens van vlees en bloed?

Paul Verrept viel tijdens zijn loopbaan al enkele keren in de prijzen. Zo ontving hij onder meer de Gouden Uil van de Jonge Lezer (2005) en de Provinciale Prijs voor Literatuur voor *Het meisje de jongen de rivier*. Zijn prentenboeken zijn vertaald in het Frans, Deens, Duits, Spaans, Catalaans, Koreaans, Japans en Grieks. (LW)

Paul Verrept, *De koningin zonder land*, De eenhoorn, Wielsbeke, 2013, 96 blz., 17,50 euro.